

2.1.2 De andere actoren en hun verantwoordelijkheid voor een rechtvaardige belastingheffing

Niet alleen de wetgever ziet zich geconfronteerd met de eisen van de moraal. Ook degenen die direct betrokken zijn bij het proces van belastingheffing en -inning moeten zich richten naar deze eisen. Dat zijn de belastingbetaler, zijn adviseur en de belastingambtenaar.^{101 102} Zij moeten de bedoelingen van de wetgever bij de fiscale wetgeving respecteren.¹⁰³

2.1.2.1 De belastingbetaler en zijn verantwoordelijkheid voor een rechtvaardige belastingheffing

Ook de belastingbetaler is verantwoordelijk voor de totstandkoming van een rechtvaardige belastingheffing. Hij dient zich uiteraard te onthouden van frauduleus handelen. Maar ook dienen de belastingbetaler en zijn adviseur zich te onthouden van ongeoorloofde ontwijking van belastingen, zoals door het opzetten van fiscale constructies waarbij iedere vorm van belastingbetalen wordt voorkomen.¹⁰⁴ Dergelijke constructies zijn een mogelijkheid om belasting af te wentelen in de juridische sfeer.¹⁰⁵ Deze mogelijkheid is ontstaan, onder meer, door het gebruik van vage termen in de belastingwetgeving. Dergelijke termen maken volgens Klap in bepaalde gevallen verscheidene, rechtmatige interpretaties mogelijk.¹⁰⁶ De belastingbetaler wordt bijna uitgenodigd te zoeken naar die interpretatie die het hem mogelijk maakt aan het betalen van belasting te ontkomen. Hij wordt echter geacht om de grenzen van het toelaatbare (zowel in de juridische- als in de morele sfeer) te respecteren. De belastingbetaler kan echter ook door het "scheppen" van feiten, zoals door belastingvlucht, aan belastingheffing ontkomen.¹⁰⁷

¹⁰¹ P.J.A. Adriani, J. van Hoorn[1], blz.204].

¹⁰² P.J.A. Adriani, J. van Hoorn[2]: "Hoe zal deze vicieuze cirkel worden doorbroken? Daartoe zal allereerst de gedachte van Thomas van Aquino in moderne vorm tot erkenning moeten komen: niet alleen de belastingwetgever staat onder de Zedewet, ook de belastingadviseur en de belastingambtenaar zijn aan die wet onderworpen en, evenzeer, de belastingbetaler." (blz.205)

¹⁰³ Zie hoofdstuk 1.

¹⁰⁴ P.J.A. Adriani, J. van Hoorn[1]: "Ook die van de belastingadviseur. Indien deze bijzondere aandacht schenkt aan de "lekken", indien de technische kant voor hem overheersend wordt, dan zal ook in de omgang met het publiek de sociale en morele kant in gevaar komen. Het is een uiterst moeilijke taak de morele eisen steeds te combineren met het belang van de client, maar de gedachte, dat het hier om levensbelangen van het gehele volk gaat, mag nooit verlaten worden. Steeds moet bedacht worden, dat het te sterk dienen van het belang van de client, de wetgever drijft in een verkeerde richting." (blz.205)

¹⁰⁵ L.G.M. Stevens[7]: "In hoofdstuk 12 is uiteengezet dat een beperkte vitale aanvaarding van het draagkrachtbeginsel kan leiden tot een proces van afwenteling van de belastingdruk van de relatief machtige groeperingen in het economische leven op de zwakkere geledingen. Daarnaast en daarenboven bestaat er nog de mogelijkheid van een soort afwentelingsmechanisme in de juridische sfeer. Dit kunnen zowel legale als illegale afwentelingsreacties zijn." (blz.458,470 e.v.)

¹⁰⁶ A. Klap[5]: "Het probleem daarbij is dat de grens tussen normtoepassing en de rechtmatigheidscontrole daarop met name bij vage normen moeilijk te trekken is. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat zich bij de toepassing van vage normen steeds grensgevallen kunnen voordoen waar verschillende oordelen en dus verschillende beslissingen rechtmatig kunnen zijn." (blz.36)

¹⁰⁷ L.G.M. Stevens[7, blz.470e.v.].